

OSAAMISEN

Elinikäisestä oppimisesta
hyvinvointia ja kilpailukykyä

Sivistysvaliokunta

1.4.2022

O 9/2022 vp Kohtaanto-ongelma

SITRA

Väestökehitys ja verkostomainen johtamismalli

Samanaikaiset neljä väestömuutosta 2020–30-luvuilla haastavat Suomen kaikki alueet

1

Syntyvyyden
aleneminen

3

Keskittävä,
polarisoiva ja
valikoiva
muuttoliike

2

Työikäisen
väestön määrän
vähentyminen

4

Iäkkäiden yli 75-
vuotiaiden määrän
nopea kasvu

Miten väestömuutokset vaikuttavat alueiden osaamiseen?

Osaajista tulee pula,
ratkaisuja ei voi lykätä.

Alueiden koulutustarpeet kaikilla
koulutusasteilla erilaistuvat:
Tarvitaan uusi joustavampi,
monimuotoisempi ja
tehokkaampi osaamisjärjestelmä.

Jokaisen kaikki osaaminen
tarvitaan yhdessä oppimiseen
takaamaan hyvinvointi ja
kilpailukyky tulevaisuuden
Suomessa.

Voimme tänään
vaikuttaa Suomen
tulevaisuuden
hyvinvointiin.

Miten osaajat liikkuvat alueilla: Keskeiset havainnot

1

Alueiden välillä on ollut pitkään suuret ja melko pysyvät koulutuserot, jotka eivät ole poistuneet eivätkä kuroutuneet umpeen väestön koulutustason yhtäjaksoisesta noususta huolimatta.

2

Koulutusmaakuntaan jääneiden osuus alenee koulutustason noustessa. ”**Kotiseutuuskollisimpia**” ovat ammatillisen perustutkinnon tai ammattitutkinnon suorittaneet, jotka sijoittuvat ja työllistyvät pääosin omaan koulutusmaakuntaansa tai lähialueelle.

3

Sijoittuminen työlliseksi 1-5 vuotta valmistumisen jälkeen vuonna 2019: ammatillinen perustutkinto 62,5 %, ammattitutkinto 76,5 %, erikoisammattitutkinto 86,6 %, ammattikorkeakoulututkinto 77,8 %, ylempi ammattikorkeakoulututkinto 88,2 %, ylempi korkeakoulututkinto 76,9 % ja tutkijakoulutus 80,2 %.

Miten osaajat liikkuvat alueilla: Keskeiset havainnot

4

Uudenmaan vetovoima on inhimillisen pääoman keskittymisen näkökulmasta ylivoimainen varsinkin korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden ja osaamisintensiivisten toimialojen työllisten kohdalla. Uusimaa sai korkea-asteen suorittaneista muuttovoittoa noin 21 500 henkilöä ja KIBS-alojen työllisistä noin 25 500 henkilöä vuosina 2010-2018. Muista maakunnista erityisesti Pirkanmaa hyötyy jossain määrin koulutettujen osaajien muuttovirroista

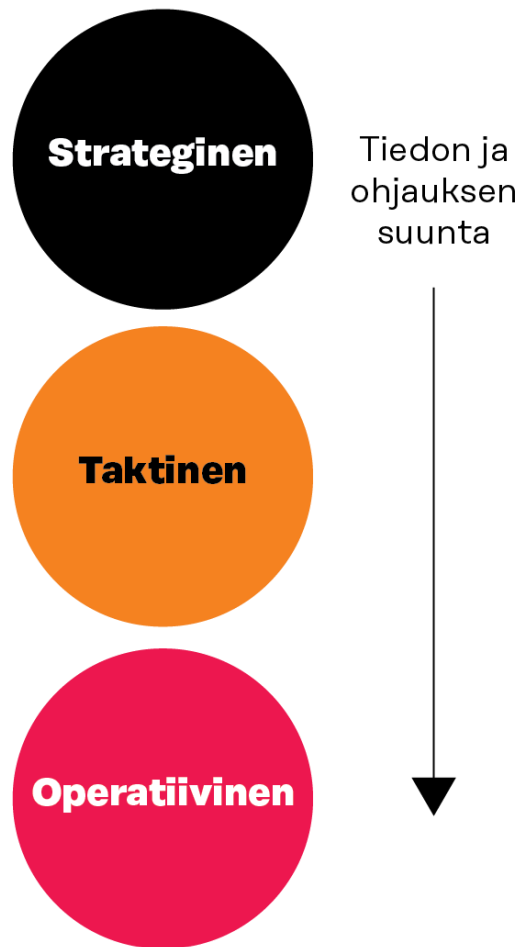
5

Koulutuksen maantiede ei toteudu alueiden välillä tasaisesti varsinkaan korkea-asteen koulutuksessa. Koulutuksen alueellinen tasa-arvo toteutuu hyvin ammatillisella toisella asteella ja kohtuullisesti ammattikorkeakoulutuksessa. Yliopistokoulutuksessa koulutuksen alueellinen tasa-arvo toteutuu vain tyydyttävästi. **Myönteistä on, että jokaisessa maakunnassa on yksi tai useampia ammatillisen toisen asteen koulutuksen järjestäjiä ja vähintään yksi korkeakoulu.**

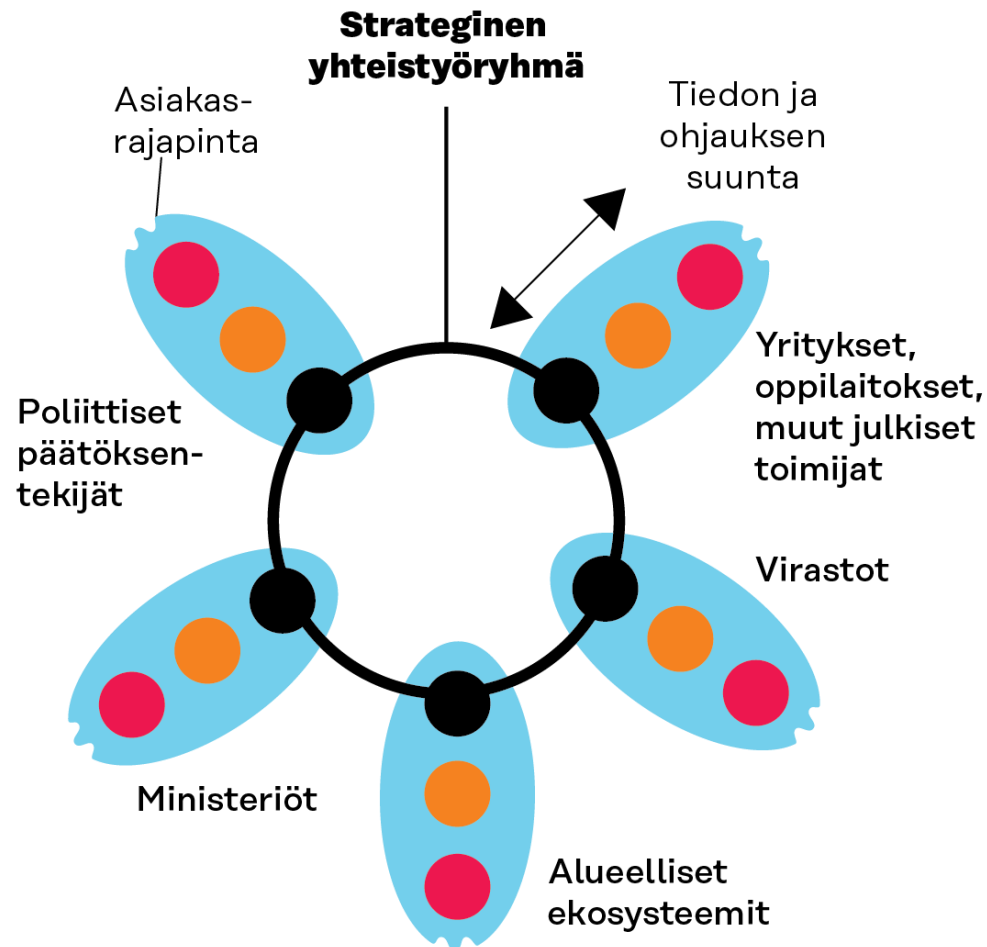
2

Keskeiset toimijat päättävät elinikäisen oppimisen strategiasta yhdessä

Hierarkkinen johtamismalli

Verkostomainen johtamismalli

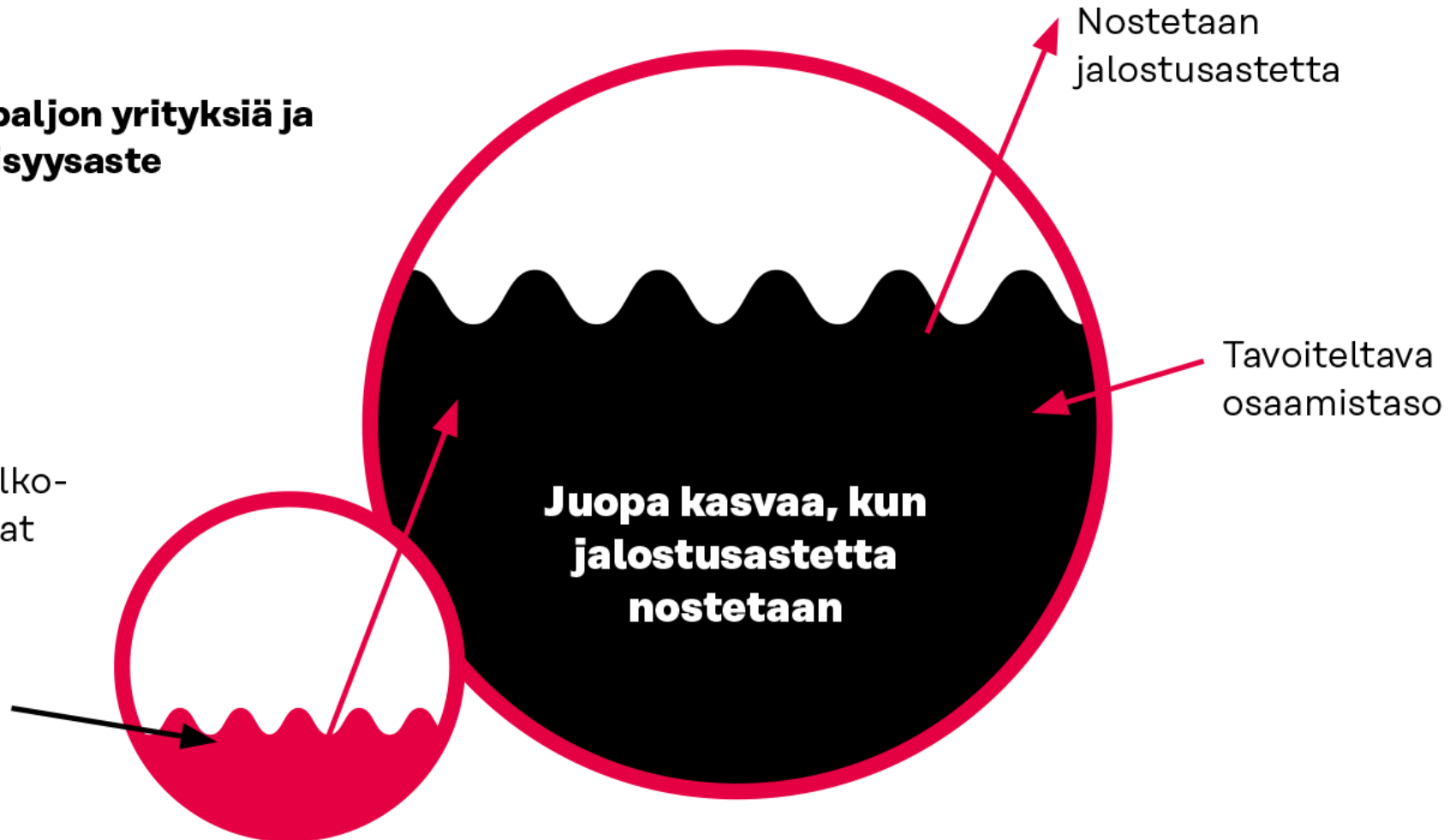

Jalostusasteen nostaminen: esimerkkinä Seinäjoen ja Ilmajoen alue

**Alueella on paljon yrityksiä ja
korkea työllisyysaste**

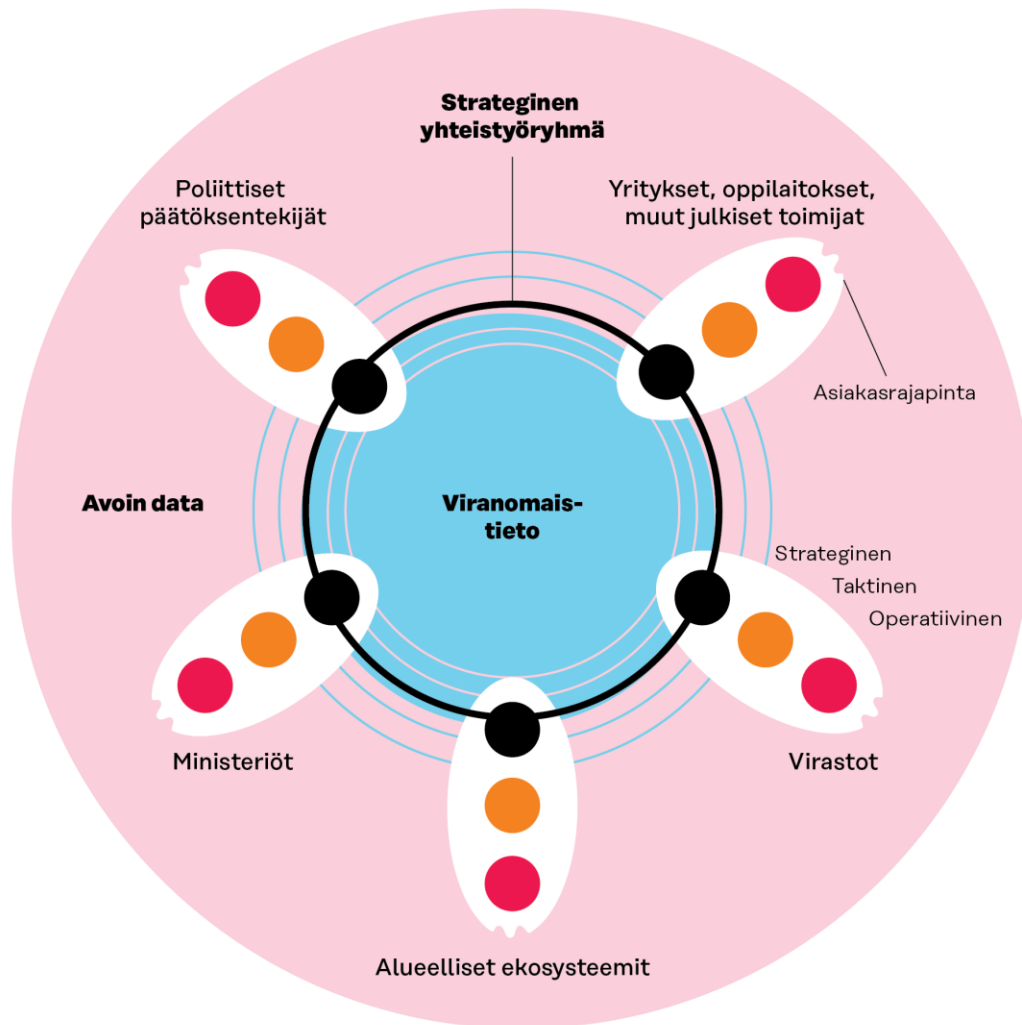
Työelämän ulko-
puolella olevat

Nykyinen
osaamistaso

Osaamisdata ja tiedolla johtaminen

7 Rakennetaan laaja-alainen ja eri toimijat mukaan ottava tiedolla johtamisen toimintamalli

Elinikäisen oppimisen ilmiön johtaminen edellyttää hajautettua johtamista ja päätöksenteon viemistä mahdollisimman lähelle asiakasrajapintaa.

Tiedolla johtamisen mallissa kuvataan, miten strategisia tavoitteita määritellään yhdessä, miten muodostetaan jaettu tilannekuva, miten tietoa tuotetaan ja tulkitaan yhdessä ja miten vaikutuksista kertynyt tieto ohjaa päätöksentekoa.

Datapohjainen työelämän kohtaanto-ongelman analysointi

Käyttötapaus 1: Yksilön ammatillisen kasvun polku datan ja analytiikan avulla

Myyntitehtävistä pilvipalveluiden myyntitiimin vetäjäksi.

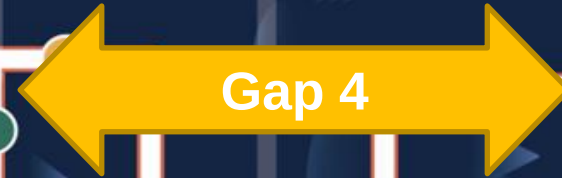

**Tradenomin
tutkinto**
International
business 2012

Myyjä - Terra
Kolmenkulma

**Verkkosisältö-
vastaava** -
Bauhaus Pirkkala

Myyntipäällikkö -
Gigantti Tampere,
kodinkoneet

GOAL

Asiantuntija- tai
johtajatasoisia
myynnin tehtäviä
cloud computing
teeman ympärillä

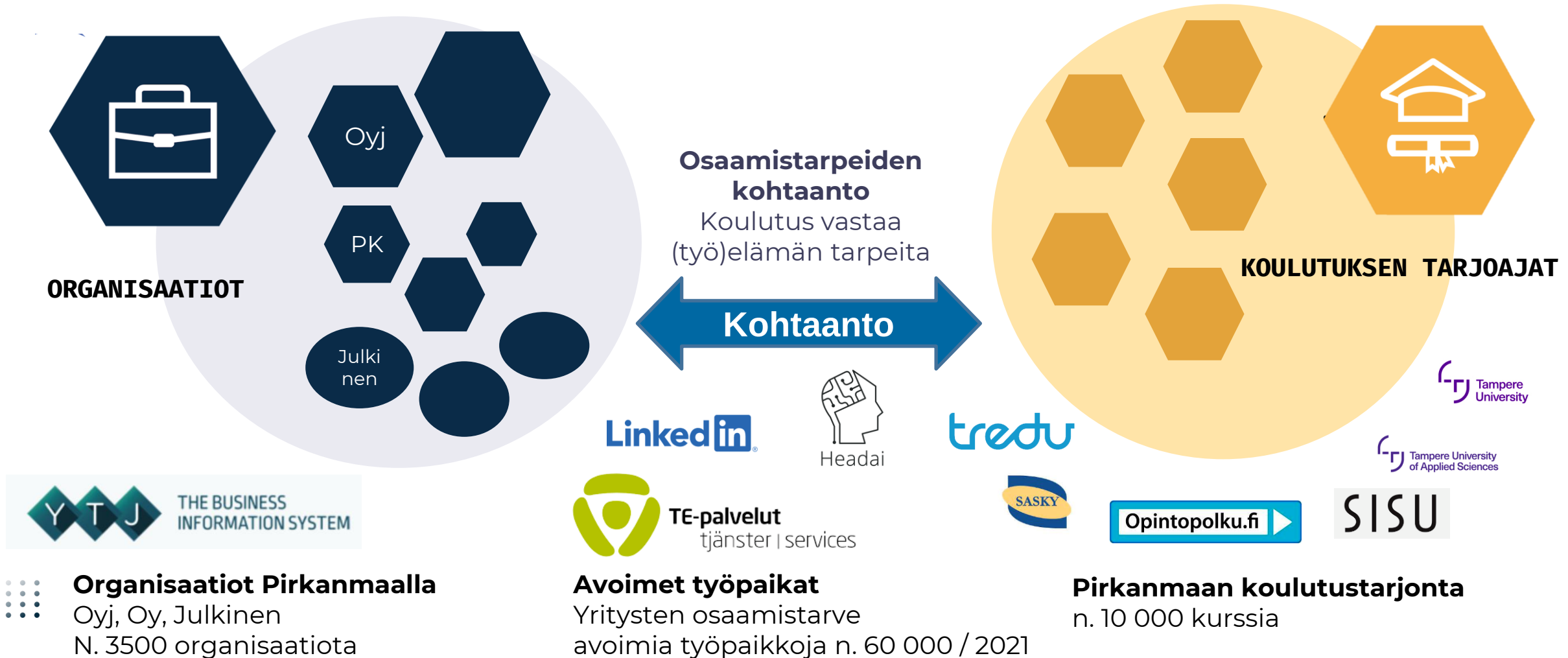
+Sales person
+Digital marketing
+Sales manager

Datapohjainen työelämän kohtaanto-ongelman analysointi

Käyttötapaus 2: Pirkanmaan osaamisen kysynnän ja tarjonnan vastaavuus

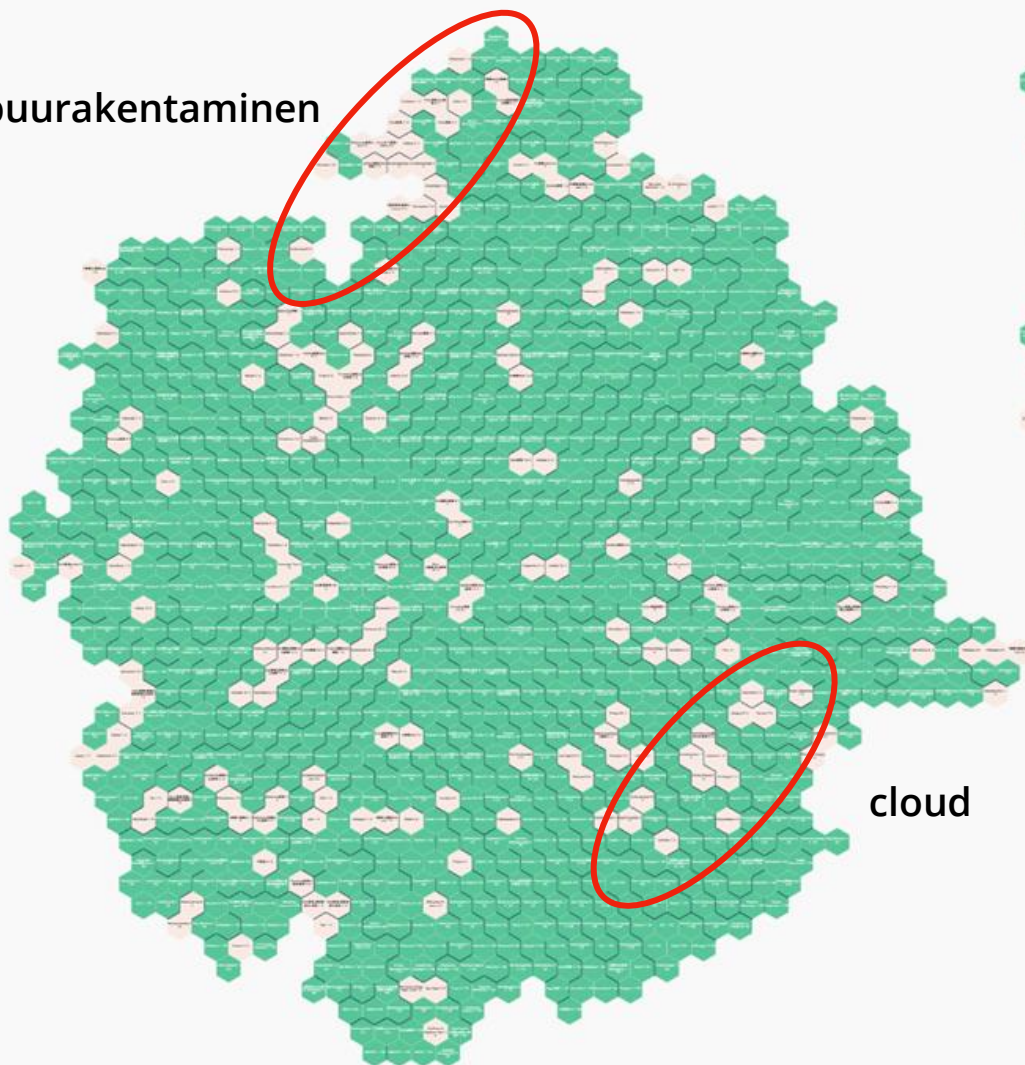
- Tilannekuva kohtaanto-ongelman isosta kuvasta

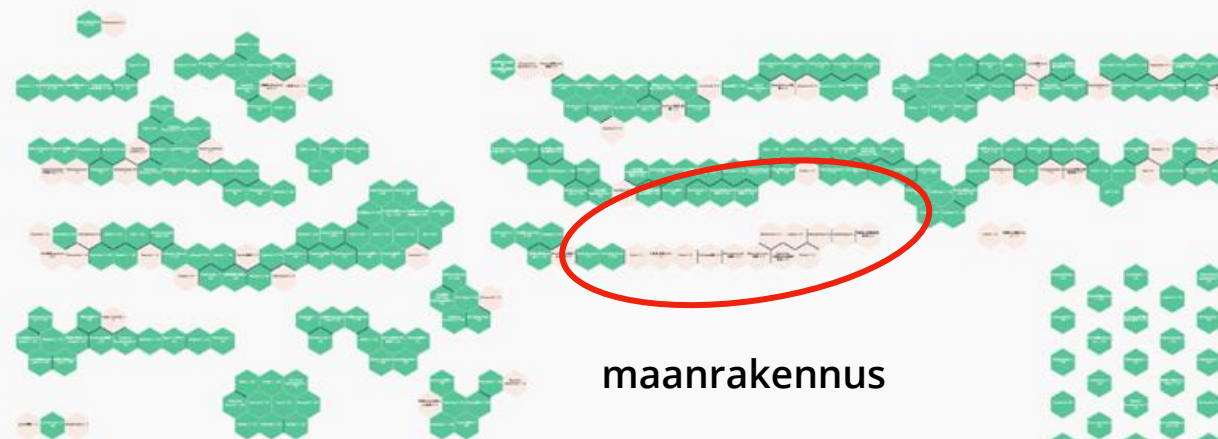
PK -yritykset

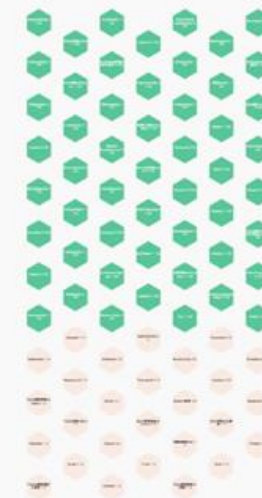
puurakentaminen

cloud

maanrakennus

Osaamisen
Gap-analyysi alueella

Vihreään kysyntään on
osaamisen tarjontaa.

Punaisella on
tunnistettut isoimmat
klusterit, jotka vailla
koulutusta.*

*ei tarjontaa alueen neljällä koulutustarjoajalla
tai mainintaa heidän koulutuskuvauksissa.

Työelämässä tapahtuva oppiminen ja yritysten rooli osaamiskosysteemissä

Osaamisen aika
-työn taustalla on
30 keskeisen
yhteiskunnallisen
toimijan yhteinen
näkemys elinikäisen
oppimisen Suomesta.

www.sitra.fi/julkaisut/kohti-osaamisen-aikaa

Osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista

Suomessa on maailman parhaat puitteet verkottuneelle yhdessä oppimiselle, osaamisen uudistamiselle ja innovaatioiden syntymiselle.

Uusi osaaminen syntyy entistä useammin muuttuvassa työelämässä ja muissa oppimisen paikoissa. Koulutusjärjestelmä tukee työelämän uudistumista.

4

Toimijat kohdistavat kehittämistyön vastaamaan alueiden ja yritysten todellisia osaamistarpeita

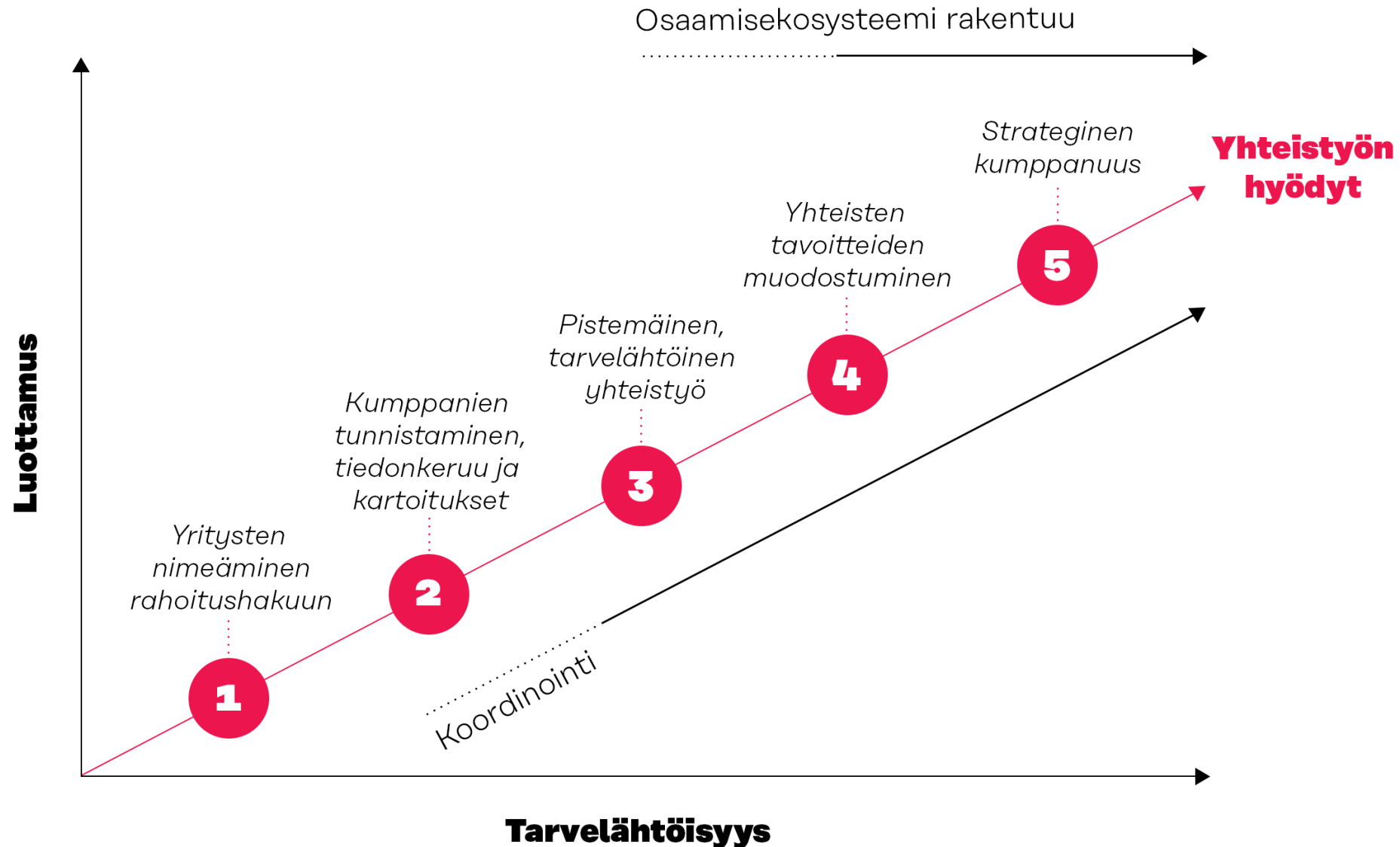
Haasteet

- Kehittämishankkeet ja yritysten tarvitsema tuki osaamisen kehittämiseen eivät kohtaa
- Strateginen ajattelu ei ohjaa rahoitushakuihin osallistumista
- Kehittämisrahoitusta myönnetään määrällisten mittareiden perusteella
- Yhtenäinen vaikuttavuusketju ei ohjaa kehittämisrahoituksen tavoitteiden asettamista

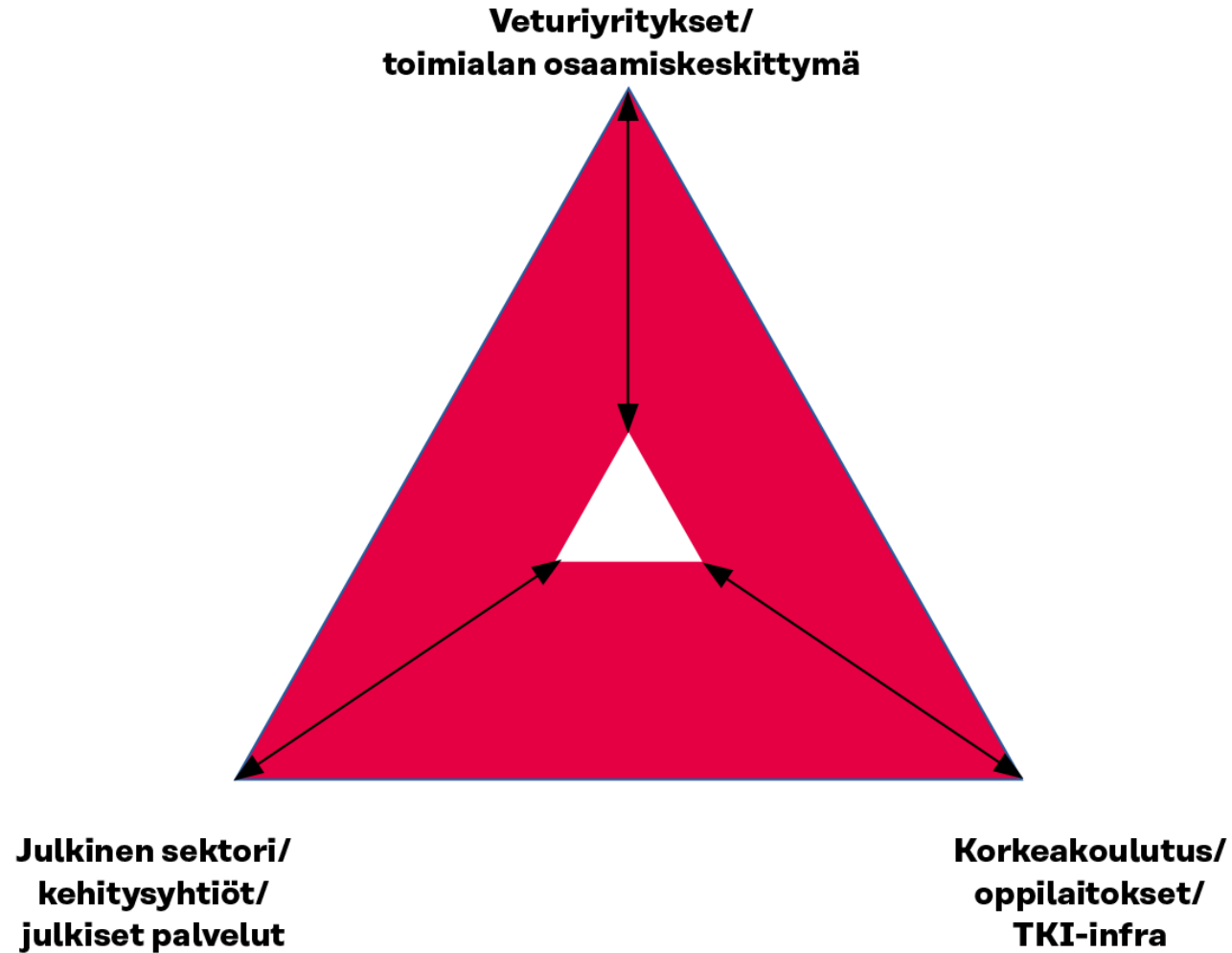
Tarkennuksia suositukseen

- 4A** Kehittämisrahoituksen tulee vauhdittaa perusrahoituksella tehtävää strategista kehittämistyötä.
- 4B** Kehittämisrahoituksen myöntämisen tulee perustua muutostavoitteisiin.
- 4C** Yritysten tarpeet on nostettava yritys-oppilaitosyhteistyössä keskiöön.
- 4D** Vaikuttavimpien käytäntöjen käyttöönottoa ja skaalaamista on tuettava.
- 4E** Tarvitaan yhä monipuolisempia jatkuvan oppimisen toteutustapoja.

Miten osaamiskosysteemit kehittyvät?

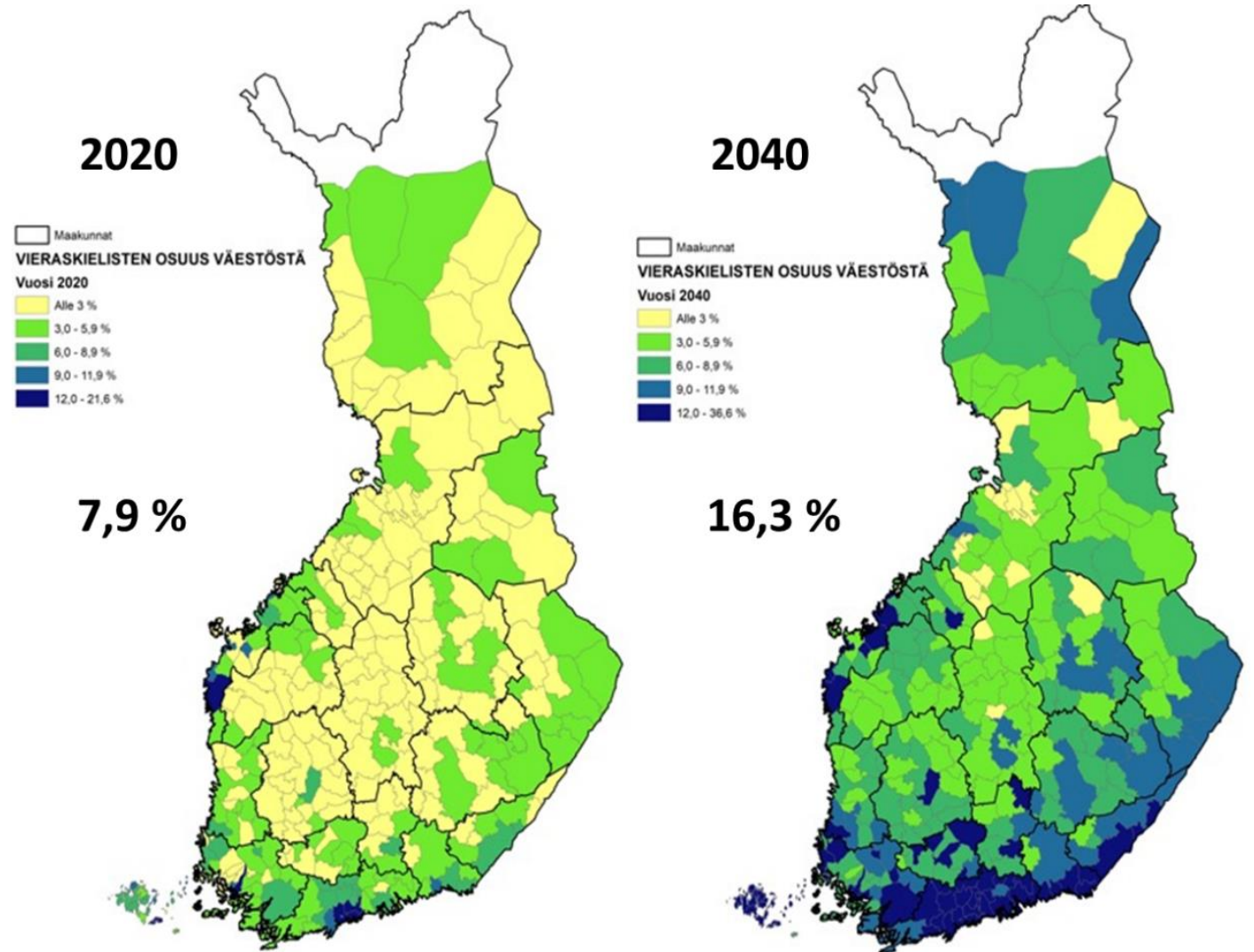
Osaamiskeskittymien syntymekanismi: esimerkkinä Ylä-Savon alue

Varautuminen koulutus- ja työperäiseen maahanmuuttoon

Vieraskielisten väestöennuste maakunnittain vuosina 2020-2040

- MDI:n toteuttaman väestöennusteen perusteella vieraskielisen väestön osuus kaksinkertaistuu vuosien 2020-2040 välisenä aikana.
- Vieraskielisen väestönmäärä kasvaa ennusteen mukaan kaikissa maakunnissa yhteensä noin 470 000 henkilöllä vuoteen 2040 mennessä.

ELY-keskuskohertainen maahanmuuton liikennevalokartta

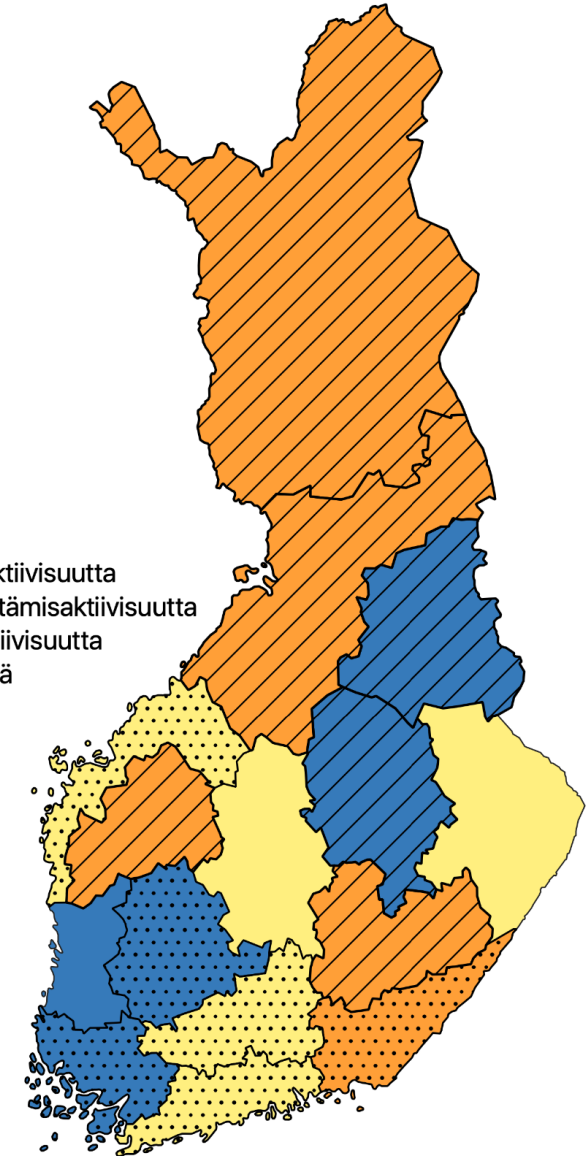
Kokonaisarvio maahanmuutto-ohjelmien ja kehittämistoimien laajuudesta maakunnittain ja tieto alueen vieraskielisen väestön osuudesta.

Luokitus:

- Vähiten ohjelma- ja kehittämisaktiivisuutta: yhteenlasketut arvot 8-9
- Keskimääräisesti ohjelma- ja kehittämisaktiivisuutta: arvo 10
- Eniten ohjelma- ja kehittämisaktiivisuutta: arvot 11-12)

Luokitus ohjelma- ja kehittämistyön laajuuden mukaan:

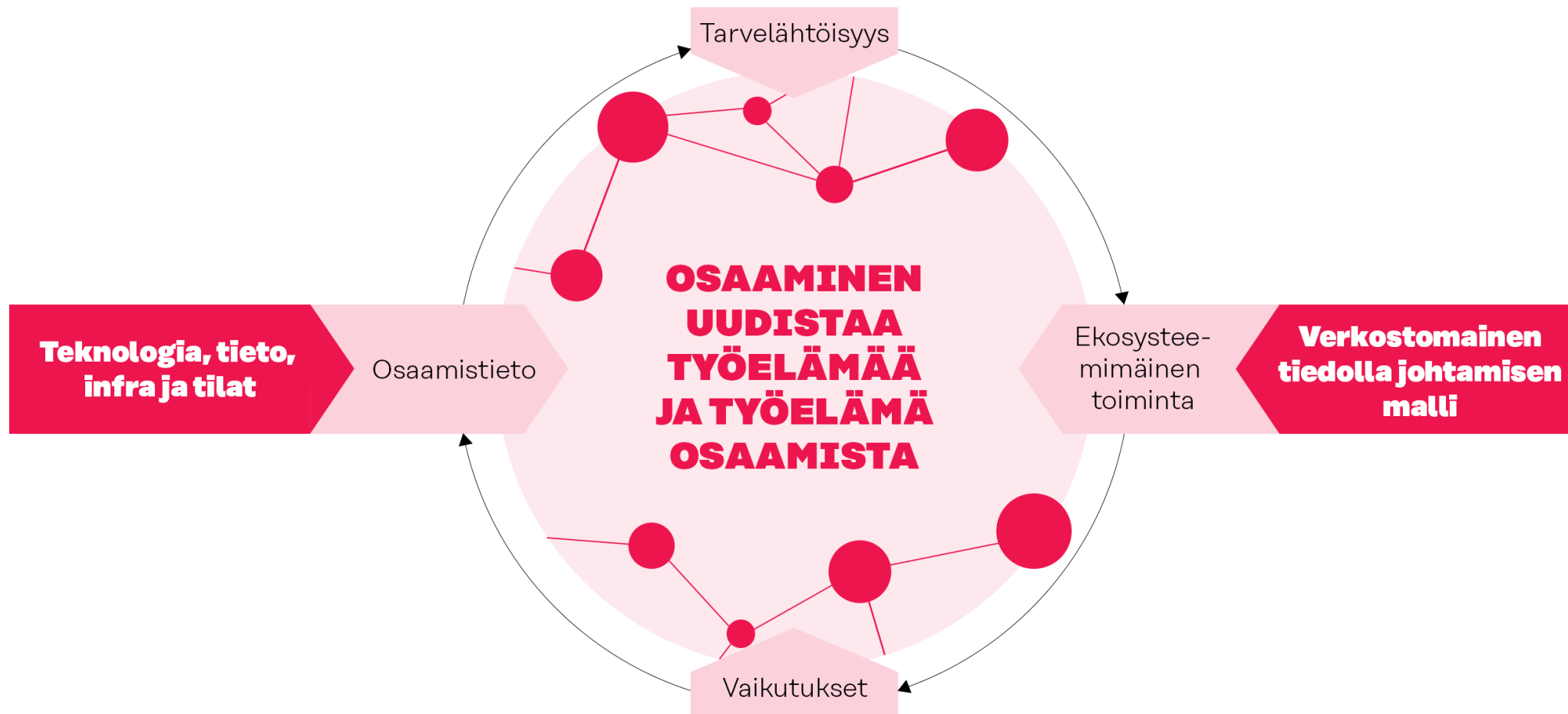
- Vähiten ohjelma- ja kehittämisaktiivisuutta
- Keskimääräisesti ohjelma- kehittämisaktiivisuutta
- Eniten ohjelma- ja kehittämisaktiivisuutta
- ▨ Alle 3,5 % väestöstä vieraskielisiä
- ▤ Yli 5 % vieraskielisiä

Tulevaisuuden osaaminen syntyy ekosysteemeissä

SUOMEN MENESTYS RAKENTUU OSAAMISELLE

Yhteinen tahtotila

ELINIKÄISESTÄ OPPIMISESTA KILPAILUKYKYÄ JA HYVINVOINTIA

Vaikuttavuusmittarit yhdistävät ihmisten hyvinvointiin, yrityksen kasvuun ja menestykseen, alueiden elinvoimaan sekä Suomen menestykseen liittyvät mittarit.

HYVÄÄ HUOMISTA, SUOMI!

Lisätietoja:

Vanhempi neuvonantaja **Tapio Huttula**,
tapio.huttula@sitra.fi, 0294 618 292

Aineistoa:

Mille väestölle? (2020)
Miten osaajat liikkuvat alueilla? (2021)
Tulevaisuuden osaaminen syntyy
ekosysteemeissä (2022)
Alueiden osaamisen aika –
vuorovaikutteisella toimintamallilla
tilannekuva alueesta (2022)
TEM: Selvitys alueellisista
maahanmuuttostrategioista (2022)

Linkit aineistoon saatavilla kirjallisessa
asiantuntijalausunnossa.